

www.helasverige.se/kronoberg

Projekt LISA Leader Småland Sydost

Lokal Utvecklings Plan (LUP)

Lokal Utvecklingsplan för Yxnanäs

Lokal utvecklingsgrupp: Yxnanäs Hembygdsförening
Kommun: Tingsryd

Reviderad version: Januari 2011

Den gamla folkskolan i Yxnanäs är idag både museum och mötesplats för Yxnanäs Hembygdsförening.

Europeiska jordbruksfonden för
landsbygdsutveckling: Europa
investerar i landsbygdsområden

www.helasverige.se/kronoberg

Sammanfattning

Yxnanäs är en utflyttningsbygd med endast 34 permanentboende i tätorten. Från ortens glansdagar på 50talet finns ett mycket rikt och välbevarat kulturarv i form av byggnader och fantastiska inventarier. Ett aktivt föreningsliv skapar gemenskap och utvecklar nya turistmål:

- Kulturturism
- Fisketurism
- Naturturism med cykel- och vandringsleder
- Övernattningalternativ (B&B och camping)
- Arrangemang som teater, dans och loppmarknader
- Tillgång till bredband via fiber

Yxnanäs väntar på att upptäckas av en ny generation.

LUP arbetet

Projekt LISA arrangerade en kick-off i Kosta den 24 september 2009. Yxnanäs Hembygdsförening deltog och startade redan i november 09 en LUP-arbetsgrupp. Denna arbetsgrupp har samlats vid sju tillfällen i den gamla folkskolan och dessutom en gång ute i fält vid vandringsleden. Gruppen som deltagit i arbetet med denna utvecklingsplan har samlat in synpunkter från bygdens invånare och sammanfattat dessa i denna plan. Vid årsmötet 2010 samt vid Valborgsfirandet i Yxnanäs har vi informerat och diskuterat med bygdens invånare om de omfattande pågående och planerade aktiviteterna.

Bakgrund:

Yxnanäs samhälle ligger i en avvecklingsbygd mellan Eringsboda i Blekinge och Älmeboda i Småland. Företag och affärer har genom åren lagts ner. Samhällsbilden har förändrats. Medelåldern på befolkningen har ökat. Många utländska köpare till fastigheterna har kommit in i samhället. Yxnanäs Hembygdsförening är bland de äldsta i Kronobergs

Europeiska jordbruksfonden för
landsbygdsutveckling: Europa
investerar i landsbygdsområden

www.helasverige.se/kronoberg

län och bildades år 1921. Föreningens ändamål är att samla säregna kuriositeter och kulturföremål från hembygden för bevarande. Föreningen äger idag flera byggnader som är viktiga förmedlare av vår tids historia och vår lokala byggnadstradition. Tillsammans har vi en viktig uppgift att vårda, bevara och visa dessa byggnader så att också kommande generationer kan få del av den stora kulturskatten. Yxnanäs Hembygdsförening vill göra byggnaderna och museum till ett attraktivt turistmål och på detta sätt komplettera andra turistmål som bad, fiske och vandringsled. Möjligheter till övernattninng finns i föreningen Holkens lokaler i samhället.

Nuvarande läge:

Yxnanäs Hembygdsförening har genom gåvor fått ett stort förtroende att förvalta byggnader och föremål från generösa givare. Föreningen äger den gamla folkskolan, fornstugan, bolagssågen och brandstationen. Den gamla folkskolan, där museet inryms, är en stor byggnad med högt kulturhistoriskt värde på grund av sin autenticitet enligt Eva Åhman på Smålands museum. Skolsalen används som samlingslokal och har kvar sin ursprungliga karaktär. I övriga rum och på vinden finns mycket välvårdade och intressanta föremål t ex hela inredningen från en lanthandel och en unik skivsamling. Traditionellt genomförs varje vår skolbesök från Rävemåla skola.

Målbeskrivning:

Yxnanäs Hembygdsförening vill

- Förvalta anrikt kulturarv för kommande generationer
- Göra föreningens byggnader och museum till attraktivt turistmål
- Öka tillgängligheten till lokalerna för allmänheten (ökade öppettider och anpassning för funktionshindrade)
- Katalogisera och vårda föremålen i museet och den unika skivsamlingen
- Jobba vidare med föreningens hemsida (lägga in fler gamla skrifter)

www.helasverige.se/kronoberg

- Värna om miljön genom att anpassa värmesystemet i skolan till ett miljövänligare alternativ
- Värna om gamla traditioner (valborgsfirande, höstfest, visning hembygdsfilmer mm)
- Skapa gemenskap i bygden och integrera nyinflyttade utländska och svenska personer
- Öka antalet medlemmar i hembygdföreningen
- Sätta upp ytterligare informationstavlor på engelska och tyska
- Deltaga i Tingsryds kommuns konstrunda
- Ordna aktiviteter för barn och ungdom för att skapa intresse för hembygden
- Deltaga i arbetet med cykelleden Nättraby – Älmeboda i samband med järnvägen 100 år.

Genomförda och planerade aktiviteter och tidsplan:

År 2009

Utvändig målning av gamla skolan
Tjära taket på fornstugan
Röjning av tomten runt bolagssågen
Förbereda omläggning av taket på södra och västra sidan av gamla skolan
Söka bidrag hos länsstyrelse, kommun och Sparbanksstiftelsen, offerter från ortens byggföretag

År 2010

Omläggningen av yttertakets på skolan genomförs när finansiering är klar
Göra resterande målning av skolan utvändigt
Ökade öppettider för museet
Sätta upp ytterligare informationsskyltar
Nytt tak på bolagssågen
Delvis ny fasad på bolagssågen: LUP Aktivitet
Jobba vidare med hemsidan
Börja katalogisera föremålen

År 2011

Förbereda omläggning av värmesystemet i den gamla skolan
Söka bidrag hos Boverket och Tingsryds kommun

www.helasverige.se/kronoberg

Börja förberedelse för ökad tillgänglighet för funktionshindrade: handikappanpassad ramp och toalett
Fortsätta med katalogiseringen
Fortsätta med hemsidan

År 2012

Anpassningen till funktionshindrade genomförs
Fortsätta med hemsida och katalogisering

Utöver allt detta krävs kontinuerlig tillsyn som t ex städning mm.

Samarbete med övriga föreningar i Yxnanäs

Älmeboda-Eringsboda fvo

Fiskevårdsområdesföreningen deltar i ett stort fiskeprojekt som drivs av Tingsryds kommun och Tingsryds fiskevårdsrets. I projektet ska ett antal djupkartor tas fram, bl a i vattensystem med följande sjöar: Getråsen, Yasjön, Djupasjön, Östersjön, St Stensjön, Kvinnen och Kvesen. Det finns en stor potential att utveckla fisketurismen inom området. Djupasjöns badplats med hopptorn och camping är ett mycket populärt utflyktsmål på sommaren.

Föreningen Holken i Yxnanäs

Holken är en andelsförening med ca 300 medlemmar. Den drivs som en bygdegård med en stor, nyrenoverad samlingslokal som en gång var en välkänd dansbana. På övervåningen finns 2 rum med 6 bäddar som hyrs ut till turister. Föreningen är känd för sina välbesökta arrangemang som konserter, teaterföreställningar och loppmarknader. En representant i LUP-arbetsgruppen sitter också med i styrelsen för Föreningen Holken.

Strongnet Ekonomisk Förening

Strongnet är den lokala fiberföreningen som verkar för bredband på landsbygden. Yxnanäs med angränsande byar ingår i Strongnets upptagningsområde och grävning i tätorten har redan genomförts. Detta innebär att infrastruktur via fiber bredband kan erbjudas till alla som ansluter sig till den ekonomiska föreningen.

www.helasverige.se/kronoberg

Krösnabaneleden – cykelväg från Nättraby via Yxnanäs till Älmeboda

Arbetet med att iordningsställa en cykelväg längs den nedlagda järnvägslinjen Krösnabanan från Nättraby till Eringsboda startade med hjälp av ett Leader Blekinge-projekt. Eftersom Krösnabanan inte tog slut vid länsgränsen utan fortsatte till Älmeboda tog Nättraby Hembygdsförening kontakt med sina kollegor i Yxnanäs och Älmeboda. Under våren 2010 beslöt Tingsryds kommun att finansiera kostnaden för upprustning och uppskyltning i Tingsryds kommun. Hembygdsföreningarna har arbetat med inventering av leden, finna alternativa lösningar samt framtagande av skyltar. Resultatet är att Yxnanäs nu har en upprustad cykelväg både norrut till Älmeboda och söderut till Blekingekusten.

Bolagssågen – genomförd LUP aktivitet

Yxnanäs Ångtröskeförening beslutade år 1924 att köpa utrustning till ett sågverk. Till drivkraft för den säsongsbetonade sågningen användes tröskbolagets transportabla ångmaskin. År 1927 hyrdes sågverket ut. De fem delägarna beslutade 1941 att gemensamt driva sågverket och under sågsäsongen skapades 5-6 arbetstillfällen utöver ägarnas egna arbetsinsatser. Anläggningen överlämnades till Yxnanäs Hembygdsförening 1975 som därefter förvaltar sågverksbyggnaden med inventarier som ångmaskin och sågutrustning.

För att kunna bevara Bolagssågen var det nödvändigt att byta tak och delvis renovera fasaden. Föreningen sökte och beviljades byggnadsvårdsbidrag från Länsstyrelsen i Kronobergs län. Bidraget berörde endast nytt tak av plannplåt och **inte** byte av panelbrädor, glasning av fönster och fogning av ångmaskinhuset.

Bolagssågen efter reovering, nytt tak via länsstyrelsen samt delvis ny fasad med bidrag från projekt LISA; genomförd LUP-aktivitet.

Avslutning

Deltagare i LUP-gruppen har varit Malte Svensson, Lars Svensson, Leif Jonsson, Bengt Neikter, Mimmi Hultquist, Maylis Johnsson, Rune Johansson, Gunnar Rydvall, Percy Karlsson, Gunilla Johansson och Bo Johansson. Arbetsgruppen hoppas att våra idéer ska bli verklighet och att finansieringsfrågorna kommer att lösas. Då kan vi om några år visa upp en välskött hembygdsgård och ett attraktivt turistmål till glädje för alla i bygden.